1Móz 3,16: Isten szavai Évához a törvényszegés után

Hans-Jörg Ronsdorf · 2021. május · átdolgozva: 2026. október

A Biblia „3,16-os” versei nem akármilyenek. Nemcsak a János 3,16, hanem ez is, Mózes első könyvéből. Vannak még más figyelemre méltó „3,16-os” versek is – ez természetesen véletlen, hiszen a fejezeteket csak a 13. században, a verseket pedig csak a 16. században osztották be és számozták meg utólag.

Az érdekel bennünket, hogy az Évához intézett szavak – miután evett a tiltott gyümölcsből, és Ádámnak is adott belőle – ***mit jelentenek, és mit nem jelentenek***. Hogy ez fontos-e, az írásom végén kiderül. Íme ennek a versnek néhány fordítása:

> *Az asszonynak pedig ezt mondta: Nagyon megsokasítom várandósságod fáradságát, fájdalommal szülsz gyermekeket; és férjed után fogsz vágyakozni, ő pedig uralkodik rajtad. (Elberfelder CSV, német bibliafordítás)*
>
> *Az asszonynak pedig ezt mondta: Sok fáradságot szerzek neked, amikor várandós leszel; fáradsággal szülsz gyermekeket. És férjed után vágyakozol, de ő legyen az urad. (Luther 2017, német bibliafordítás)*

Ezekből a szavakból mindig azt vezettem le és úgy értelmeztem – talán ahogyan Ön is –, hogy Isten azzal bünteti Évát a törvényszegéséért, hogy a szülések rendkívül nehezek és fájdalmasak lesznek. És: amikor a férje felé fordul, olyasvalakivel találkozik, aki uralkodik rajta. Ha Luther szövegének szó szerinti értelmét követjük („ő legyen az urad”), akkor ez az uralom Isten által akart hierarchikus rend: a férfi a fej, a nő segítő.

Ebben az igében mintegy előre eldől valami: hogyan tekintünk a nőre, tettének horderejére, indítékaira és vétkességére? Ebben (mint oly gyakran) nem lebecsülendő szerepet játszik a fordítás.

Ebben a két fordításban a ***fáradság és a várandósság*** két főnév, amelyeket összekapcsolnak vagy egymásra vonatkoztatnak. Ha azonban ezt a verset az Einheitsübersetzungban vagy a Zürcher Bibelben (mindkettő német bibliafordítás) olvassuk, valami fontos tűnik fel:

> *Az asszonynak ezt mondta: Sok fáradságot szerzek neked, **és** gyakran leszel várandós. Fájdalommal szülsz gyermekeket. Férjed után vágyakozol, és ő uralkodik rajtad. (Einheitsübersetzung)*
>
> *Az asszonynak ezt mondta: Sok bajt szerzek neked, **és** sokszor engedlek várandós lenni, fájdalommal szülsz gyermekeket. Férjed után fogsz vágyakozni, és ő uralkodik rajtad. (Zürcher Bibel)*

Az utóbbi két fordításban a fáradságnak és a várandósságnak közvetlenül nincs köze egymáshoz. Tehát ***két dolog*** sokasodik meg: a fáradság és a várandósság.

Egyértelműen és szó szerint – ahogyan egy héberül olvasó ismerősöm megerősítette – így hangzik: „… nagyon megsokasítom fáradozásaidat ÉS várandósságodat …”.

Egy szabad átírás így foglalja össze: Megkettőzöm és megsokszorozom gürcölésedet és várandósságaidat; nagy fáradsággal és kínnal szülsz gyermekeket, de vágyad a férjed után lesz, és ő uralkodik rajtad.

Erre a véleményem szerint fontos sajátosságra Bruce Fleming[1] egyik könyve hívta fel a figyelmemet, aki így adja vissza ezt a verset:

> ***Bizonyosan megsokasítom (1) fáradságos munkádat a mezőn és (2) fogantatásodat.***

Ezután Isten felvilágosítja az asszonyt arról, ami vele és velük történt, most, hogy halandók és elbukottak.

> ***Erőfeszítéssel szülsz gyermekeket***
>
> ***[Szerető] vágyad a férjed felé [irányul]***
>
> ***De ő [lázadóan uralkodik önmagán, és] uralkodni fog rajtad.***

Miért fontos ez a megkülönböztetés a 16. vers első részében? Mert ezáltal az Évához intézett szavak egészen más hangvételt kapnak, és ami még fontosabb, más tartalmat. ***Először is rendkívül fontos megállapítani, hogy Istennek ebben a beszédében semmilyen átok nem száll Évára. Éppen ellenkezőleg!*** Először azt jövendöli meg neki, hogy sok fáradsága és erőfeszítése lesz a földművelésben, amelyhez az állattartás és más, létfenntartó kétkezi munka is hozzátartozik. A „fáradság" szó ebben a formában csak háromszor fordul elő, és mindig a mezei munka fáradalmait jelenti. Így hallja Ádám (1Móz 3,17): A föld átkozott miattad: „***Fáradsággal*** egyél belőle életed minden napján." És így mondja később Lámek a fiáról, Noéról (1Móz 5,29): „Ez megvigasztal minket munkánkban és kezünk ***fáradságában*** a föld miatt, amelyet az Úr megátkozott."

Ádám egyszerűen elvette Évától a gyümölcsöt, teljes tudatában a tilalomnak, és evett. Isten átka azonban nem Ádámot sújtja. Az átok a földet sújtja. ***Még egyszer kegyelem az Édenben.*** A következmény fáradság az élelem előteremtésében. A létezés a túlélésért folytatott küzdelemmé válik, másként, mint az Édenben. És mivel Éva ugyanazon a földön él, és házaspárként együtt igyekeznek megbirkózni az élettel, őt is ugyanaz a fáradság éri, mint Ádámot. Az ok nem Éva, hanem Ádám, mert az ő tette miatt átkozott a föld.

Most azonban, az első mondat második részében jön az örömhír, az evangélium. Megsokasodnak a várandósságok!

A törvényszegés ellenére Éva betöltheti a teremtési megbízatást: Legyetek termékenyek, sokasodjatok, és töltsétek be a földet! A törvényszegés ellenére folytatódik az élet. Sok utód lesz. Ami még fontosabb: ezeknek az utódoknak az egyike szét fogja taposni a kígyó fejét. A kígyó hallotta először ezeket a szavakat, amelyeket Isten hozzá intéz:

> *[1Móz 3,15] És ellenségeskedést szerzek közötted és az asszony között, a te magod között és az ő magva között; ő összezúzza a fejedet, te pedig a sarkát zúzod meg.*

Ezeket a szavakat ős- vagy protoevangéliumnak nevezik. ***De az ördöghöz szólnak, és számára bizonyára nem örömhír.*** Ezután azonban a kígyónak végig kell hallgatnia, hogy Isten biztosítja és szavatolja: lesznek utódok, lesz az asszonynak magva. Évának ez örömhír, ahogyan Ádámnak és nekünk is, akik a kertben szintén hallhatjuk.

Így az Évához intézett szavak egészen más, pozitív, reménységgel teli jelentést kapnak.

Évának fáradságos lesz a gyermekszülés, ahogyan Ádámnak a földművelés. A bűneset után az élet másmilyen lett. Amikor Éva ezeket a szavakat hallotta, még nem szült gyermeket. A kígyó és Ádám átok- és ítéletszavakat hallanak, egy korábbi és egy negatív későbbi állapotot. Éva nem! Isten nem változtatja meg az asszony testét, amikor az Édenben beszél vele. Egyes fordítások mégis úgy hangzanak, mintha Isten valamiképpen megváltoztatná az asszonyt, és a szülést valami gonosz dologgá változtatná.

A gyermekszülés kockázatos folyamat, ha nem állnak rendelkezésre olyan orvosi lehetőségek, mint ma a világ sok részén. Isten azonban az asszonyok oldalán áll. Ő a segítőjük és szabadítójuk (1Tim 2,15).

Egy képes beszédben Jézus ezt mondta tanítványainak – és feltételezhetjük, hogy Ő ugyanaz, aki a kertben Évával beszélt:

> *[Jn 16,21] Az asszony, amikor szül, nehéz órát él át (vagy: fájdalma van), mert eljött az órája; de amikor megszülte a gyermeket, nem gondol többé a szorongatásra (vagy: a fájdalmakra), annak örömére, hogy ember született a világra.*

Az író a 16–19. versekben leszámol az emberi lét nehézségeivel, különösen az élet teremtő oldalával: az utódok nemzésével és az élelem előállításával. A korábbi gondtalanság most fáradsággal keveredik: a jó (utódok, élelem) a rosszal (fáradság) együtt jön.

Kapcsolati csőd

Hogyan volt elgondolva kettejük kapcsolata? „Két jelentőségteljes héber szóval, az ***ezer kenegdo*** kifejezéssel írja le Isten, hogyan rendeltettek egymásnak. Egymásnak teremtettek, csak néhány óra választja el őket. Amint együtt vannak, termékeny és elégedett párnak kell lenniük, akik együtt otthon vannak az Éden kertjében. … Az ***ezer kenegdo*** olyasvalaki, aki egyenrangú, a másik párja, aki együtt dolgozik a másikkal, mivel kölcsönösen segítik egymást azzal, hogy megosztják erősségeiket. … Ez a szó két egymással szemben álló személy képét idézi fel. Így fordítható: »vis-à-vis„, ”szemmel láthatóan szemben„, ”megfelelő„ vagy ”egyenlő«.”[2]

Isten e szándéka most már nem teljesül. Mindkettőjüket fáradság éri, a végén pedig a halál. Kettejük kapcsolata sem ugyanaz többé. Éva gyermekei nemzője felé fordul, őrá bízza magát, az ő oldalán akar lenni. A férfinem azonban, a testileg erősebb, isteni megbízatás nélkül veszi át a vezető szerepet. A nő fölé helyezi magát, kihasználja és elnyomja. A világtörténelem ezt milliószor megerősítette – természetesen, mint mindig, a kivételektől eltekintve, amelyek újra meg újra és mindenütt voltak és vannak.

Hogyan viselkedett Éva?

Elcsábították, rászedte a hazug és emberölő. Amikor Isten ezután megszólította, arra mutat rá, akit a legnagyobb vétek terhelt: a kígyóra.

> *[1Móz 3,13] És az Úr Isten ezt mondta az asszonynak: Mit tettél! Az asszony pedig ezt mondta:* ***A kígyó megcsalt engem, és ettem.***

Éva elhatárolódik a kígyótól, vádat emel ellene. A nagy törvényszegés, amellyel Éva lavinát indít el, csábítás által jött. És beismeri, hogy evett. Az ő magatartása sokkal jobb, mint Ádámé. Törvényszegésének mértéke nem hasonlítható az övéhez.

„Isten megkérdezte az asszonyt, ahogyan az 1Móz 3,13 leírja: »Mit tettél?« ***Kertelés nélkül válaszolt Istennek. Szemrehányás nélkül válaszolt Istennek. Egészen másként beszélt, mint a férfi.*** Többé nem hagyta magát megtéveszteni. Talán minden világossá vált előtte, amikor hallotta, hogyan kérdezi ki Isten a férfit. Mindenesetre most már látta, mi történt. Új bölcsességében felismerte a gonoszt, és ezt mondta: »A kígyó elcsábított engem, és ettem.„ Ezzel a válasszal leleplezte a gonosz kígyót mint megtévesztése forrását. És beismerte a rosszat, amelyet megtévesztett állapotában elkövetett – ”és ettem«. Elkövetett-e ő is további rosszat, ahogyan a férfi az imént? Nem. Megvádolta-e a férfit, aki vele volt? Nem. Megvádolta-e Istent? Nem. Amit azonban a Biblia elmond róla, nem az a mód, ahogyan gyakran ábrázolják. És ez a hamis ábrázolás már régóta létezik.”[3]

Az Édenben mindketten haraptak egyet. De engedetlenségük foka különböző volt. Ami egyikük és másikuk szívében végbement, nem volt ugyanaz.

Ádám szinte dacosan reagál, sőt, ami még rosszabb, vádaskodva:

> *[1Móz 3,12] Az ember pedig ezt mondta:* ***Az asszony, akit mellém adtál, ő adott nekem a fáról, és ettem.***

Ádám először Évára hárítja a vétket. És Istenre. Ez szinte vád Isten ellen, mintha maga a Teremtő volna a vétkes. Ezzel közelebb áll a kígyóhoz, mint Istenhez. Éva közelebb áll Istenhez, mint Ádám. Így ezekben a pillanatokban Évára hárul a fontosabb szerep is: neki lesz magva (nem Ádámnak), aki mindent visszafordít, és aki egy új és jobb Éden alapja lesz. Ott, ahol már nem lesz kísértő.

A csábító

A kígyó a támadása után nem menekülhet el. Isten beszél a kígyóval, és ezt mondja neki: Tudod, hogy bajba kerülsz! Hallottam, amit az asszony az imént mondott. És szavai igazak voltak. Hazudtál neki, megtévesztetted, ő pedig éppen most tárta fel tetteidet. Megerősítem őt és téged mint ellenfeleket. Te az utódja sarkába fogsz marni. De az utódja megsemmisít téged. A fejedet.

A Sátán kísértő volt. Az asszonyt és a férfit egyaránt elcsábította.[4] Az 1Móz 3,1–5 héber szövege azt mutatja, hogy valahányszor azt mondja: „ti”, többes számú névmást használ. Más szóval nem csak az asszonyhoz intézte szavait. Azt mondta: ti ketten, ti mindannyian, ti mindketten. És a férfi ott volt, és hallotta, amit mondott.

Megtámadja Istent, és kiforgatja az igazságot! Tagadja, hogy valóban Isten képére és hasonlatosságára teremtettek. Ellenajánlatot tesz. Egyétek ezt a gyümölcsöt, és akkor olyanok lesztek, mint Isten. Úgy tesz, mintha jó tudást kínálna nekik. Amit valójában kínál, az az, hogy megismerjék a jót és a rosszat![5]

Összefoglalás

Remélem, legalább nagy vonalakban világossá vált, mennyire különbözőképpen magyarázták az Évához intézett szavakat. Az adott magyarázat, illetve magyarázói szemüveg révén az Újszövetség Éváról szóló szövegei bizonyos „színárnyalatot” kapnak. Csupán két helyről van szó:

> *[2Kor 11,2–3, a német Elberfelder-biblia alapján fordítva] Mert Isten féltő buzgóságával buzgólkodom értetek; mert eljegyeztelek titeket egy férfinak, hogy mint tiszta szüzet állítsalak oda Krisztus elé. De félek, hogy amint a kígyó ravaszságával elcsábította Évát, úgy a ti gondolkodásotok is megromlik, és elfordul a Krisztus iránti egyszerűségtől.*
>
> *[1Tim 2,12–15, a német Elberfelder-biblia alapján fordítva] Az asszonynak pedig nem engedem meg, hogy tanítson, sem azt, hogy a férfin uralkodjék, hanem legyen csendben; mert Ádám formáltatott először, azután Éva; és nem Ádám csalatott meg, hanem az asszony csalatott meg, és esett törvényszegésbe. De megtartatik a gyermekszülés által, ha megmaradnak hitben, szeretetben és szentségben, mértékletességgel.*[6]

Az elcsábítás veszélye valós. Éva erre példa. Nem azért, mert a nők könnyebben elcsábíthatók. Ezt nem lehet kicsikarni a szövegből. Ő megrendítő példa arra, hogyan zajolhat le ilyesmi. Ha valakit elcsábítanak és megtévesztenek, az nem női probléma, hanem emberi probléma. Érdemes ezeket a szavakat megkeresni az Újszövetségben, ahol mindig mindenkiről, férfiakról és nőkről van szó.

A bűnesetért Ádámnak kell vállalnia a felelősséget. Éva áldozat volt (és természetesen mégis felelős). Ádám tettes volt. „Felemelt kézzel” vétkezett. Nyitott szemmel és Isten parancsának teljes ismeretében ette meg a gyümölcsöt. Ő – nem Éva – lesz az elbukott emberiség feje (Róm 5; 1Kor 15), noha Éva minden élők anyja.

„Amikor Isten ítéletet tart a fánál álló hármuk fölött, ítéletszavaiban a férfit a Sátánnal együtt említi.[7] Az asszonnyal ettől a két lázadótól külön bánik, mert ő nem szándékosan lázad. Csak azután lesz engedetlen, hogy elcsábították.”[8]

Ahogyan Évát, tettét és szavait értelmezzük, az rányomja bélyegét arra, ahogyan a nőket látjuk. Ez az írás arra szolgált, hogy újra rátekintsünk arra, ami egészen az elején történt.

Hans-Jörg Ronsdorf, 2021. május 25. hj-ronsdorf@t-online.de

Jegyzetek

1. Fleming, Bruce; Fleming, Joy; Hagemeyer, Joanne. The Book of Eden, Genesis 2-3: God Didn't Curse Eve (or Adam) or Limit Woman in Any Way. Kindle-kiadás, 96. o.
2. Fleming, The Book of Eden, 33. o.
3. Fleming, The Book of Eden, 56. o.
4. Ha Pál kétszer mondja, hogy Évát elcsábították, az azért van, mert ő beszélt, reagált és cselekedett először (2Kor 11,3; 1Tim 2,14).
5. Vö. Fleming, The Book of Eden, 54. o.
6. Erről a versről részletesen írtam (*Nők, bocsássatok meg nekünk!* (*Frauen, vergebt uns!*) című könyvemben, 6.3. fejezet): ez nem egyetemes tanítási tilalom a nők számára, hanem egy konkrét probléma Efézusban, ahol Timóteus ezt a páli levelet kapta. Pál intése ez: valaki – akár nő, akár férfi –, akit nem tanítottak, és aki nem tanult, nem taníthat másokat, illetve nem is tud. Sem az összejövetelen, sem máshol. Hiszen a második levélben egyértelműen ezt mondja: [2Tim 2,2] „és amit tőlem sok tanú előtt hallottál, azt bízd hű emberekre (görögül: anthropos; emberek: férfiak és nők), akik alkalmasak lesznek arra, hogy másokat is tanítsanak”, akár az összejövetelen, akár egyszerűen bárhol, bármilyen tanulni vágyó hallgatóság előtt. Ezzel az igével Pál nem mond ellent önmagának, amikor itt nőket buzdít a tanításra, hanem ez azt mutatja, hogy Efézusban egy asszony, illetve néhány asszony volt a probléma, ahogyan férfiak is lehettek volna (ez azonban ebben a helyzetben nem így volt).
7. Ez a kígyóhoz és az Ádámhoz intézett szavak hasonlóságából is kiderül.
8. Fleming, The Book of Eden, 110. o.